

razni češki politiki. Posebno šleška poslanca Swieży in Hrubý sta marsikatero pravično povedala. Naslikala sta, v kako žalostnem položaji so Slovani v Šleziji in deloma tudi na Moravskem, kako jim preti germanizacija. Opozorila sta na to, da se je bati, da levica Šlezijo popolnoma ponemči, če zopet pride na krmilo. Govora teh dveh poslancev sta bila nekak apel do Mladočehov, da naj ne tirajo politike, katera bi utegnila levičarjem zopet pomagati na krmilo.

Od več strani se je naglašalo, da se Čehi pri svoji politiki ne smejo ozirati le na jedno kraljevino, temveč morajo povsod imeti pred očmi vse dežele češke krone in zahtevati narodno enakopravnost in državno pravo za vse češke dežele. To je bilo umestno, ker baš Čehi iz kraljevine se doma prepirajo večkrat za malenkosti, dočim so na Moravskem, v Šleziji v nevarnosti vse večji interesi naroda češkega. Pri pogajanjih o spravi na Dunaji so Staročehi bili naredili veliko napako, da so se ozirali jedino na Češko in iz te napake je izviralo mnogo slabega, kar je staročesko stranko privedlo na rob propada. Treba je torej opominjati češke politike, da ne zaidejo na taka napačna pota. Ko bi se morda Čehi na Češkem pobotali z Nemci sami, bodi tudi za ceno državnega prava, bili bi Čehi na Moravskem in v Šleziji za zmirom izgubljeni.

Posebno je nas razveselila neka izjava kneza Schwarzenberga, ki je naravnost se izrekel, da se njegovi somišljeniki hočejo poganjati za narodno enakopravnost v vseh avstrijskih kronovinah. S to izjavo je ta kavalir pokazal pot, ki pelje do skupnega programa vseh avstrijskih slovanskih strank. Želeti je le, da bi slovanski politiki prav umeli ta miglej in postavili svojo politiko na jedino pravo stališče, stališče narodne enakopravnosti.

Končno se je shod jednoglasno izrekel za stari češki program. Želeti je le, da bi to lepo sporazumljenje, ki se je tukaj doseglo, se tudi zanaprej kazalo in bi se tako hitro ne razdrlo, kakor se je pri nas na Slovenskem. Pred dvema letoma je bil shod slovenskih poslancev v Ljubljani. Doseglo se je bilo najlepše sporazumljenje v vseh važnejših stvareh. Toda žal, kmalu so se pokazali prepiri. Slovenske stranke so začele pozabljati sklepe tega shoda in mnogi, ki hočejo biti vodje slovenskega naroda, se več ne drže slovenskega programa, ki se je tedaj sklenil, programa, ki bi imel nas zjediniti, in le iščejo programov, ki nas ločijo in cepijo, ter tako slabé narodne moči. Bog obvaruj češki narod pred enakimi žalostnimi pojavi.

Pismo iz Amerike.

New York 16. oktobra 1892. (Konec.)

Kaj hočem povedati o torku 12. oktobra? Jaz ne znam, ako bi pero najbolj slavnega pisatelja moglo pristojno opisati, kar se je pri najlepšem vremenu v ladjostaji in na reki Hudson vršilo! Severo-amerikanske vojne ladje, italjanski, španski, francoski jekleni morni orjaci, 56 trdnjav, katere čujejo na tem bregu novi sret, na stotine drugih parobrodov in ladij — vse,

vse to v kinči zastav in živih barv, grom in bučenje topov, parada mornarska, 300 velikih ladij, krik in hrup neštevilnega, do fanatizma vnetega naroda, — kakor sanj bilo je vse to!

Tukaj v Ameriki mora človek imeti močne čutnice (nerve) in Bog ve te so bile ta dan potrebne. Kdo ve koliko tisuč tovarn in parobrodov je tukaj v New Yorku na suhi zemlji in na slani vodi? Misli si, dragi bralec, ti neštevilni parostroji začnejo vsi na en hip, piskati, bučati, cviliti, topi pokati — o ko bi človek mogel biti v takih trenutkih tam pri Vas v kaki mirni vasi, kjer ljudje pravijo: počas', da se mačka ne vstraš'!

Moje pisanje se vleče in vleče in v mislih vidim modrobarveni debeli svinčnik urednika visiti nad vsako besedo, katera se vije iz mojega peresa. Milost! Ker sem tako dolgo bil pripuščen žlebedrati — naj mi bode dovoljeno glavni dan Kolumbovega tedna popisati. Ne, ne popisati — vredništvo „Novic“ mora računati, da papir, črkostavci itd. ima vrednost, katera se pokaže vsak mesec ali teden v sliki gotovih računov.

Pri vsem tem sem pozabil omeniti parado katoliških društev, katero je koračilo 25.000 (petindvajset tisoč) katoličanov. Bralci „Novic“ so brezizjemno vsi katoliki in ta vest jih bode gotovo veselila. Zelo postavni možje so bili ti ameriški občani, kateri so za prekrasnimi zastavami koračili memo z new yorškim nadškofom Corriganom. Da, katolicizem je močen tukaj, in razvija se kakor mladi orjak po vseh severo-ameriških državah. Že nas je 9 milijonov tukaj in Bog bode pomagal naprej!

Slavni dan Kolumbovih praznikov je bil v sredo. Vojaci, redni deželni brambovci, veteranske društva imajoča 50.000 udov, italjansko-amerikanski bersaghiri, carabinieri, zamorski (črni) polki iz južnih držav, poljski sinovi v kalpakih, nemški telovadci, čeho-amerikanski sokolci, ogerski husarji z krivimi judovskimi nosovi — vse, vse to in še več je bilo videti. Zvečer je bila parada, — kako bi brž rekel? — slavovozov. Kaj ne nekaj, kar Slovenci ne poznate? Še ime ne! Ime sem jaz znašel. Na iznajdbe imamo mi Amerikani patent. Cel svet ve to. Pa nazaj k slavovozom. To gre tako: več ljudi vkup stopi v pogovor in kmalu pridejo na to, da je na svetu ali v možganih ljudi več reči, katere celo človečanstvo zanimivajo. Slava, stari vek, muzika, učenost, poetika, romantika itd. Če hočejo predstavljati na primer muziko najamejo jeden „lojtern“ voz ga okinčajo prav lepo, potem gredo iskat eno prav lepo deklico, jej dajo v roke eno liro ali kitaro, okoli nje postavijo še nekoliko njenih lepih prijateljic z notami v rokah — vse to postavijo na voz, spredaj jedno godbo: to je slavovoz. Takih slavovozov je bilo preteklo sredo Bog zna koliko in predstavljali so vse mogoče in nemogoče. Se ve da voz „Electra“ ni smel manjkati, ker tukaj je pravo gnjezdo te črne „kunšti“, elektrike.

Pa ne vsega! Sullivan, omenjen v mojem zadnjem pismu je bil premagan od Corbetta. Neumnost — za Vas, ampak ne za Amerikane. Kolera je bila tukaj pa je samo 6 oseb s seboj vzela. V dobrih 3 tednih bode volitev predsednika. Vse bo „all riht“. (Vse bo prav). Izid volitve se še ne ve. Jeden president doli, drugi gori, to je vse jedno — temelj, republike je v nje ustavi.

A. T.

Politični pregled.

Novi olumuški nadškof. — V torek so v Olumuci kanoniki pod predsedstvom cesarskega komisarja ministra Gauča volili novega nadškofa. Pri tej volitvi dobi cesarski komisar 1000, vsak kanonik po 100 cekinov. Voljen je bil nadškofski kancelar dr. Teodor Kohn. Novi nadškof ima 47 let. V mašnika je bil posvečen 1871. leta, kanonik je pa še le pet let. Več let je bil profesor v olumuški bogoslovski fakulteti. Občno presenečenje je vzbudila njegova izvolitev, ker se

njegovo ime mej kandidati ni imenovalo, ker ni plemenitnik. Minulo je že nad 300 let, od kar ni bil noben neplemenitnik nadškof v Olumuci. Zadnji je bil neki Kühn, ki je škofoval od 1551. do 1565. leta.

Ceški shod in Madjari. — Madjarski časopisi se jezé, da so na češkem shodu v Pragi se vse stranke izrekle za obnovljenje češkega državnega prava. Bojé se namreč gospodje v Budimpešti, da bi vsled čeških agitacij ne prišlo do kakega preustroja v našem cesarstvu. Višji krogi na Dunaji vedno bolj spoznavajo, da sedanja dualistična uprava ni najboljša. Posebno razprave o venčanju honvedskega in Hentzijevega spomenika so mnoge prepričale, da ni bilo prav, da se je Madjarom dala večja samostojnost. Madjarski listi prete, da bode na Ogorskem skrajna stranka prišla popolnoma na površje, če v naši državni polovici vlada ne naredi konca češkemu gibanju. To strašenje je pa odveč, ker že sedaj skrajni elementi gospodarijo na Ogorskem. Zbornična večina se jim skoro v vseh važnejših vprašanjih uda, to smo videli baš pri razpravi o venčanju gori omenjenih spomenikov.

Ogersko. — Ministerstvo je dalo ostavko. Pri kroni se je bilo zamerilo, ker jo je bilo napak poučilo o narodnem mnenji, ko je šlo za ovenčanje Hentzijevega spomenika. S svojo stranko se je pa sprlo zaradi versko-političnih vprašanj. Velik del ogerskih liberalcev zahteva, da se vpelje na Ogorskem civilni zakon. Tudi nekateri ministri so za civilni zakon, večina pa ni zanj. Zaradi teh nasprotstev se ministerstvo ni moglo več obdržati. Kdor pride sedaj na krmilo, se še nič ne ve. Poklicanih je na Dunaj več ogerskih politikov k cesarju. Sedanji ministerski predsednik se je izrekel, da on nikakor ne prevzame sestave nove vlade. Če nova vlada se ne izreče za civilni zakon, bode najbrž liberalna stranka razpala. Kako se bode potem dobila nova večina, je pa težko vedeti. Sedanja zmerna opozicija ni primerna za vladno stranko, ker se je preveč bratila s Košutovci.

Italija. — Te dni vrše se volitve v zbornico prav mirno. Le na Siciliji bilo je že par izgredev. Vlada zamore že sedaj računati na 400 glasov načine; izvoljeni so vsi ministri. Vladi nasprotna radikalna stranka propala je skoro z vsemi svojimi vodjami.

Francija. — Štrajk v Carmauxu je končan. Obsojeni štrajkovci so se pomilostili in vsprejeli zopet v delo. Ko so se obsojenci vračali iz zapora zopet na delo, vsprejeti so bili posebno slovesno in z velikim navdušenjem. — Na interpelacijo nekega konservativca v zbornici, zakaj da se osebe, ki so hodile v samostanske šole in katoliška vseučilišča ne nastavljajo v državne službe, odgovoril je minister javnih del in rekel, da se v samostanskih šolah vzgajajo nasprotniki republike in takih pa vlada ne more nastavljati. V resnici tiči pa vzrok drugod.

Francozi, Dahomejci in Nemci. — Dlje časa bije se že boj mej Dahomejci v Afriki in ondotnimi francoskimi naselniki. Ker Dahomejce podpirajo Nemci, so jih naščuvali zoper Francoze in jim so preskrbeli tudi orožje, zamore se prav za prav imenovati ta boj mej Francozi in Dahomejci boj mej Francozi in Nemci. Tudi se celo zadnji čas poroča, da je v bojnih vrstah Dahomejcev opazati nekoliko „belcev“, od katerih se ne ve, katere narodnosti so. V obče se misli, da so to Nemci. Celo nemški listi tega ne zanikavajo in le zatrjujejo, da morajo biti to le nemški pustolovci, ki na svojo roko to počenjajo.

Rusija in Vatikan. — Po poročilu nekega francoskega lista je papež pri vsprejemu prosil velikega kneza Sergeja, da naj se carju zahvali za zopet pričete redne odnošaje s kurijo in je še pripomnil, da nima nobenega namena, da bi ruski cerkvi kratil pravice.

Rusija in Nemčija. — Neki nemški list opozarja na vedno se množéče nastanjenje ruske vojske ob nemški meji in poudarja, da je namenjenih še mnogo novih čet za tja, ter da so vse te čete močne, kakor za časa vojne.

Rusija in Turčija. — Ruski veleposlanik v Carigradu izročil je turški vladi noto, v kateri se ta opominja na izplačilo zaostale odškodnine v znesku 165.000 funtov, katere imajo dobiti vsled rusko-turške vojske oškodovani ruski podaniki. Neki carigrajski list povdarja, da te odškodnine nikakor ni zamenjavati z vojno odškodnino in zagotavlja, da se v kratki ruski noti prav nič ne omenja politični položaj obeh držav. — Rusija prizadeva se, pri Turčiji izposlovati pravico, da bi smela skozi Bospor in Dardanele voziti strelivo in orožje. Neoborožene vojake brez posebnega dovoljenja sme že zdaj voziti. Ako si Rusija pridobi še prvo omenjeno pravico, tedaj bo mogla vsaki čas spraviti celo vojsko pred Carigrad. Zato se temu Turčija močno ustavlja in tudi Anglija brž ko ne, ne bode v to privolila.

Belgija. — Ker se je odsek za revizijo ustave izrekel za to, da mora imeti vsak volilec svoje stalno stanovanje, odrekla se je tako večini tovarniških delavcev volilska pravica. Delavci s tem niso zadovoljni in socijalistični agitatorji jeli so delavce že hujskati, naj si s silo pribore splošno volilno pravico.

Obrtnija.

Temeljni pogoji za procvitanje obrtnega stanu.

Tako je naslov zanimivemu predavanju, katerega je nedavno imel neki strokovnjak v praškem obrtnem društvu. Poučni govor je napravil velik vtis na poslušalce in zato menimo vstreči, našim obrtnim čitateljem, ako posnamemo glavne točke omenjega predavanja.

Govornik je najprej slikal razmere obrtniškega stanu v srednjem veku, njegove zadruge in zveze ter opisal nam razvoj in propad obrtnega stanu v onih časih. V novejši dobi sta posegla dva vplivna faktorja v dejanje in nehanje obrtnikovo: mašine in svoboda obrta. Ta dva faktorja sta povsem predrugačila obrtni stan in sta glavni vzrok, da še danes vlada toliko tožb in toliko gibanje v obrtnih krogih. Mašina je potisnila v stran celo vrsto rokodelskih obrtov; obdržali so se samó oni, pri katerih se mašine le deloma ali pa prav nič ne morejo uporabljati. Ti obrti torej pridejo v prvi vrsti v poštev za navadnega rokodelca. Utemeljiti pa jih je treba na podlagi solidnega dela in primernih cen. Solidno delo pa ne zahteva samó dobrega in trpežnega materijala, temveč tudi čedne, lepe in ukusne vnanje oblike. Na lepoto se žal le premalo gleda. Občevanje obrtnika s strankami zahteva nekoliko splošne omike in pa znanja najnavadnejših občevalnih oblik; tudi v tem oziru se naši obrtniki dostikrat premalo potrudijo. Dolžnost vsakega obrtnika je, da opozori kupca na materijal in da se nekako vživi v misli in nazore kupca. Razna mnenja se ne smejo strastno zagovarjati, pri izgovorjenem stavku ne ostajati trdovratno. S kupcem se treba pomeniti tako, da nese seboj vgoden vtis o strokovnem znanji in o nastopu obrtnikovim.